

40

års samarbejde mellem museer og Skoletjenesten

Af Marie Damsgaard Andersen
souschef i Skoletjenesten

↑ Aktivering af eleverne med praktiske gøremål var et af de nye pædagogiske greb. Her på galeasen "Anna Møller" i Nyhavn. Foto: Skoletjenesten.

En pionertid
I 1970'erne begyndte det at røre på sig blandt studenteromviserne på hovedstadens museer. Omvisere ville gøre op med de eksisterende formidlingstraditioner og lave mere engagerende og nærværende formidling til skoleelever. "Det var sådan set en pionertid. Der var ikke nogen skoletjenester. Der var omvisninger, men vi ville noget andet. Vi trak pædagogikken ind i formidlingen ved at arbejde ud fra pædagogiske og didaktiske metoder. Vi ville tage udgangspunkt i det konkrete, og derfor bragte vi genstande med ud i udstillingerne eller aktiverede eleverne med praktiske gøremål," erindrer leder af Skoletjenesten Poul Vestergaard, der dengang var studenteromviser i Oldtiden på Nationalmuseet.

Da det nyåbnede Zoologiske Museum i 1970 indgik samarbejde med Københavns Kommune, banede det vejen for en pædagogisk faglighed på museerne – og efterfølgende etablering af Skoletjenesten. Snart fulgte flere kommuner og museer, bl.a. Nationalmuseet. Samarbejderne indebar blandt andet, at lærere fra skoleforvaltningerne var med til at udforme undervisningsmaterialer og påvirke, hvad eleverne skulle lave på museerne. Men åbningen mod skoleverdenen foregik

↑ Undervisning med kopigenstande på Vikingskibsmuseet ca. 1977. Foto: Skoletjenesten

↑ Det er indsamling og omsætning af erfaringer fra det pædagogiske udviklingsarbejde, der er fokus for Skoletjenestens arbejde i disse år. Her i gobelinsalen på KØS. Foto: Nicolai Kofod Larsen

→ Elevernes iagttagelse som basis for refleksion var et af Skoletjenestens pædagogiske greb. Arbejds- og opgaveark fungerede som redskab til at støtte elevernes iagttagelser. Her på Danmarks Akvarium. Foto: Skoletjenesten

← Vikingeskibsmuseet var med, da Skoletjenestens formelt blev stiftet i 1976. I 1979 besøgte 17.974 elever museet, hvilket udgjorde 12% af det samlede besøgstal. Foto: Skoletjenesten

← Projektgruppen bag udviklingsprojektet "Museer som rum for medborgerskab", der satte kernebegreber fra undervisningsverden i spil i en større museumsfaglig kontekst og resulterede i bogen "Dialogbaseret undervisning". Foto: Lars Skaaning, 2009

ikke uden sværdslag på museerne. "På Nationalmuseet kæmpede vi mod en gruppe af ældre konferensstuderende, som mente, at omvisninger var den eneste måde at formidle det faglige stof på. De mente ikke, at det var fagligt forsvarligt at overlade formidlingen til skolefolk," fortæller Vestergaard.

Hovedstaden var ikke det eneste sted, hvor der skete noget i 70'erne og 80'erne. Også andre skoletjenester så dagens lys i den periode, bl.a. i

Esbjerg og Aalborg. Men Skoletjenesten med base i hovedstaden var den eneste, der udviklede sig til det tværkommunale samarbejde, den også er i dag.

Fra entreprenør til samarbejdspartner

Det var målet, at Skoletjenesten med afsæt i skoleverdenen skulle indgå samarbejder med konkrete kulturinstitutioner for at skabe tilbud, der gav lærere og elever et bedre udbytte af besøget.

Konkret foregik det ved, at Skoletjenesten ansatte og udstationerede medarbejdere direkte på museerne. Det betød, at medarbejderne kunne være 100% dedikerede til den pædagogiske opgave.

Ved at have et stærkt kollegialt netværk på tværs af museerne fik medarbejderne den nødvendige faglige autoritet til dels at kunne gå i samspil med museernes stærke faglighed, dels at kunne udfordre vanlig formidlingspraksis, når der var brug for det. På dette tidspunkt var det langt fra alle museer, der interesserede sig for at udvikle undervisning. I samarbejdet med museerne fungerede Skoletjenesten i praksis som en entreprenør med både økonomisk og fagligt ansvar for skoletjenesterne.

Samarbejdet med museerne ændrede gradvist karakter i takt med, at flere museer begyndte at interessere sig for undervisning. Omkring årtusindskiftet kom en stor gruppe nye museer til i samarbejdskredsen. Det gjorde det nødvendigt at gentænke samarbejdsformen, hvilket betød samfinansiering af stillingerne og større ligestilling i samarbejdet og ansvaret for undervisningsaktiviteterne. På mange museer blev undervisningen et udviklingsrum, hvor man eksperimenterede med forskellige formidlingsgreb. De nye, stærke undervisningsafdelinger formåede i stadig større grad at sætte begreber fra undervisningsverden i spil i en bredere museumsfaglig kontekst, fx gennem udviklingsprojekter.

Videncenter for eksterne læringsmiljøer

I dag er undervisning et ansvar, stort set alle museer tager på sig. Det giver Skoletjenesten en helt anden opgave i dag end for 40 år siden: Frem for at være driftsorganisation er Skoletjenesten nu et videncenter for eksterne læringsmiljøer, der arbejder for at understøtte sektoren bredt. Interessen for at kvalificere arbejdet med undervisning kommer fra mange forskellige eksterne læringsmiljøer, fx forsyningsvirksomheder, biblioteker og andre kulturinstitutioner. Det giver nye opgaver for Skoletjenesten, som ud over partnerskaber nu også har aktiviteter som underviserkurser, temadage og studiegrupper og yder konsulenthjælp til en bred vifte af eksterne læringsmiljøer. Konsulenthjælp og netværksunderstøttelse er også kernen i 'Nationalt netværk af skoletjenester', der blev etableret af Undervisningsministeriet og Kulturministeriet i 2013 og har sin daglige forankring i Skoletjenesten.

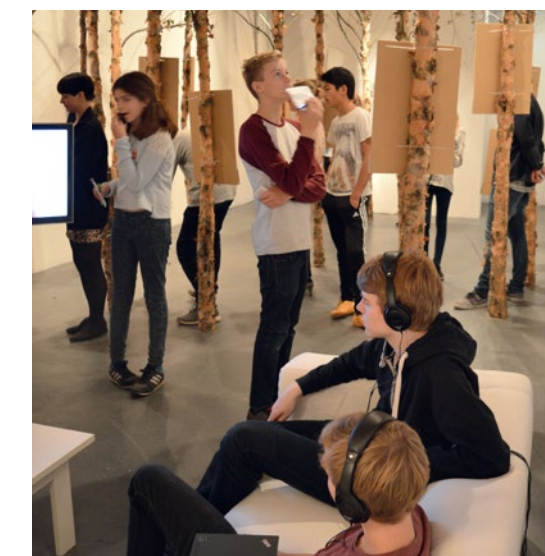
Pædagogiske laboratorier

Mere end 40 år efter Skoletjenesten blev etableret, anvendes modellen med medarbejdere, der har daglig arbejdsplads på museerne og pædagogisk netværk på tværs, stadig, men rammerne er helt anderledes end tidligere. Entreprenørmo-

↑ Skoletjenesten på erfaringsudveksling hos Skoletjenesten Esbjerg Kommune på Myrthuegård i begyndelsen af 90'erne. Foto: Skoletjenesten Esbjerg Kommune – i dag MYRTHUE – Natur, Kultur & Læring

dellen er erstattet af en partnerskabsmodel, hvor det pædagogiske udviklingsarbejde er i centrum. Det betyder, at det er kulturinstitutionerne, der bærer ansvaret for driften af undervisningen, mens partnerskabet fokuserer på pædagogisk udvikling og videnproduktion. Gennem pædagogiske laboratorier, der tager udgangspunkt i den enkelte kulturinstitutionens særlige erfaringer og pædagogiske potentialer, og som understøttes fra centralt hold, indsamler og skaber medarbejderne fortløbende ny viden, som også kommer andre eksterne læringsmiljøer til gavn. Den viden, der genereres gennem praksis på museernes undervisningsafdelinger, har en særlig værdi, fordi den er konkret og anvendelsesorienteret. Og det er Skoletjenestens opgave som videncenter at sætte denne viden i spil i andre eksterne læringsmiljøer.

→ Udstillingen "Uhørt Ungdom" på Arbejdermuseet (2015) blev udviklet sammen med elever, og læring var rammen for hele udstillingen. Et eksempel på hvordan ideer og metoder fra undervisningsafdelingerne bliver en integreret del af hele museets virke. Foto: Jacob Thorek Jensen